

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

การศึกษาวิจัย เรื่อง มาตรการทางกฎหมายในการจัดการซากรถยนต์ให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เนื่องจากกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์ในการรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมืองโดยทั่วไป และมีการกำหนดเรื่องการจัดการซากรถยนต์ไว้ แต่กลไกที่มีอยู่ยังไม่เพียงพอที่จะจัดการซากรถยนต์ให้มีประสิทธิภาพและครบวงจร ซึ่งจากการศึกษามาตรการทางกฎหมายในการจัดการซากรถยนต์ให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิด ความเป็นมา ทฤษฎี รวมถึงกฎหมายของต่างประเทศและประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการซากรถยนต์ เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหา ทั้งนี้ เพื่อไม่ให้เกิดการทิ้งซากรถยนต์และก่อให้เกิดการปนเปื้อนของสารอันตราย เกิดความเสียหายกับสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอนามัยของประชาชน ซึ่งจากผลการศึกษาและวิเคราะห์ สรุปได้ว่า

ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการซากรถยนต์ ในประเด็นนี้ ประเทศไทยยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายในการจัดการซากรถยนต์ให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเป็นการเฉพาะ และกลไกที่มีอยู่ในปัจจุบันอาจยังไม่เพียงพอต่อการจัดการซากรถยนต์ให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ การกำหนดกลไกในการจัดการซากรถยนต์ไว้ในพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 โดยได้มีการกำหนดคำนิยามคำว่าซากยานยนต์ไว้ แต่ไม่ได้เป็นการกำหนดคำนิยามเฉพาะของคำว่าซากรถยนต์ คำนิยามที่กฎหมายบัญญัติไว้ค่อนข้างกว้าง และไม่มีการกำหนดคำนิยามศัพท์ไว้อย่างชัดเจน การกำหนดคำนิยามกฎหมายในลักษณะเช่นนี้ ทำให้เกิดการตีความได้หลากหลาย ประกอบกับไม่ปรากฏว่าต้องเข้าลักษณะเช่นใดจึงจะกลายเป็นซากรถยนต์ และไม่สามารถกำหนดการจัดการซากรถยนต์ได้อย่างเป็นรูปธรรม ขาดความเป็นเอกภาพในการจัดการซากรถยนต์อย่างมีประสิทธิภาพและถูกต้องตามหลักวิชาการ จึงนำไปสู่การทิ้งซากรถยนต์หรือสารอันตรายที่เกิดจากซากรถยนต์ปะปนไปกับขยะมูลฝอยทั่วไป ก่อให้เกิดผลกระทบกับสิ่งแวดล้อม ประกอบกับคำนิยามที่ถูกระบุไว้ยังไม่ครอบคลุมถึงความหมายของซากรถยนต์

ที่เกิดขึ้นทั้งหมด จึงทำให้ไม่สามารถจัดการซากรถยนต์ได้อย่างเป็นระบบและครบวงจร ผู้เขียนจึงเห็นว่า ควรมีการกำหนดคำนิยามของซากรถยนต์ให้ชัดเจน และมีการกำหนดนิยามของซากรถยนต์แยกออกมาเป็นการเฉพาะจากคำว่าซากยานยนต์

ปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่ของผู้ประกอบการหรือผู้ผลิตรถยนต์ในการจัดการซากรถยนต์ ในประเด็นนี้ ในการจัดการซากรถยนต์นั้น ตามพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 ไม่ได้มีการกำหนดให้ผู้ประกอบการหรือผู้ผลิตรถยนต์ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการซากรถยนต์ โดยกฎหมายนี้มีการกำหนดเพียงห้ามมิให้มีการทิ้งซากยานยนต์บนถนนหรือสถานสาธารณะ และการกำหนดการจัดการดูแลรักษาความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของที่สาธารณะหรือสถานสาธารณะ ขึ้นตอน วิธีการในการจัดการมูลฝอยของราชการ ส่วนท้องถิ่นหรือผู้ที่ได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่น ซึ่งเป็นการกำหนดการรักษาความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อยโดยทั่วไป แต่ไม่ได้มีการกำหนดให้เรื่องการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้มีส่วนที่เกี่ยวข้องอื่น ไม่ว่าจะเป็นภาคประชาชนหรือผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการต่าง ๆ ทำให้ปัญหาในการจัดการซากรถยนต์ในประเทศไทยยังไม่ได้รับการแก้ไขปัญหาดังแต่ต้นทางรวมถึงตลอดจนวงจรชีวิตของรถยนต์ เนื่องจากหากไม่มีมาตรการในการจัดการซากรถยนต์อย่างเป็นระบบแล้ว ก็ย่อมมีความเสี่ยงที่ซากรถยนต์จะได้รับการจัดการอย่างไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสูญเสียโอกาสที่จะนำซากรถยนต์นั้นกลับมารีไซเคิลได้ จึงควรจะต้องนำหลักการขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิต เข้ามำหนดในกฎหมายเพื่อให้ผู้ผลิตได้ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการซากรถยนต์ให้เหมาะสม ประกอบกับสามารถนำชิ้นส่วนของรถยนต์ นำกลับไปรีไซเคิลได้ต่อไป ซึ่งการนำหลักการขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิตมาใช้ในการจัดการซากรถยนต์นั้น จะเป็นการลดภาระหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ในการจัดการของเสีย ซึ่งหากภาครัฐต้องเป็นผู้ดำเนินการจัดการซากรถยนต์ ภาครัฐย่อมไม่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการจัดการซากรถยนต์เท่ากับผู้ผลิตรถยนต์ดังกล่าว ประกอบกับหากผู้ผลิตเป็นผู้จัดการซากรถยนต์ ที่ตนผลิตนั้นจะทำให้ผู้ผลิตได้ตระหนักถึงความสำคัญของการผลิตชิ้นส่วนต่าง ๆ ด้วยวิธีการที่เน้นถึงการรีไซเคิล และให้ความสำคัญในการใช้ส่วนประกอบที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นการลดค่าใช้จ่ายในการจัดการซากรถยนต์ของผู้ผลิต รวมทั้งหากผู้ผลิตเป็นผู้จัดการซากรถยนต์ที่ตนได้ผลิตนั้น เป็นการทำให้ความลับทางการค้าในส่วนของชิ้นส่วนต่าง ๆ ถูกเก็บเป็นความลับเฉพาะของผู้ผลิตเองอีกด้วย

ปัญหาเกี่ยวกับบทกำหนดโทษความผิดการจัดการซากรถยนต์ ในประเด็นนี้ การกำหนดบทกำหนดโทษของความผิดเกี่ยวกับการจัดการซากรถยนต์นั้น มีการกำหนดในพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 โดยมีการกำหนดให้

ระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท กรณีฝ่าฝืนการทิ้งซากรถยนต์บนถนนหรือสถานสาธารณะ ตามมาตรา 56 ซากรถยนต์ที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่ไม่ได้รับการจัดการที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ไม่มีการเก็บรวบรวมซากรถยนต์ทั้งหมดอย่างชัดเจน และไม่มีการทบทวนกฎหมายในการควบคุมการจัดการซากรถยนต์ที่เหมาะสมไว้เป็นการเฉพาะ การกำหนดมาตรการในการจัดการซากรถยนต์ให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมจึงเป็นสิ่งสำคัญมาก ประกอบกับบทกำหนดโทษของการทิ้งซากรถยนต์นั้น เป็นการกำหนดบทลงโทษสถานเบา เมื่อเทียบกับความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต หากเกิดการรั่วไหลของสารเคมีที่อยู่ในตัวรถยนต์นั้น และเกิดการปนเปื้อนในสิ่งแวดล้อม เนื่องจากซากรถยนต์เป็นของเสียอันตรายที่ต้องได้รับการจัดการอย่างถูกต้อง และสารอันตรายที่อยู่ภายในซากรถยนต์ ก็ควรจะต้องได้รับการกำจัดอย่างถูกต้องเช่นเดียวกัน การกำหนดบทลงโทษของผู้ลักลอบนำซากรถยนต์มาทิ้ง จึงควรมีโทษที่สูง เนื่องจากความเสียหายที่เกิดขึ้นในบางครั้งเกิดความเสียหายในวงกว้างจนไม่สามารถประเมินมูลค่าของความเสียหายได้ และหากมีการกำหนดโทษที่น้อยเกินไป อาจทำให้เกิดการไม่เกรงกลัวต่อกฎหมายและเกิดการลักลอบทิ้งซากรถยนต์ได้

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาและวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายในการจัดการซากรถยนต์ให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม จากการวิเคราะห์ตามบทที่ 4 ซึ่งปรากฏให้เห็นถึงปัญหาและอุปสรรคในการจัดการซากรถยนต์ให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้เกิดการทิ้งซากรถยนต์หรือชิ้นส่วนของซากรถยนต์ หรือสารเคมีอันตรายที่เกิดจากซากรถยนต์ปะปนไปกับขยะมูลฝอย ทำให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอนามัยของประชาชนบริเวณใกล้เคียง ดังนั้น เพื่อให้เกิดการจัดการซากรถยนต์ที่มีประสิทธิภาพและครบวงจร จึงควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการซากรถยนต์ ดังนี้

1) ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการซากรถยนต์

ในประเด็นนี้ เนื่องจากพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 มีการกำหนดคำนิยามของซากยานยนต์ไว้ ซึ่งให้หมายความว่า รถยนต์ที่เสื่อมสภาพจนไม่อาจใช้งานได้ และหมายความรวมถึงชิ้นส่วนของรถยนต์ด้วย ซึ่งการกำหนดคำนิยามเช่นนี้ ให้เกิดการตีความได้ว่า ต้องมีลักษณะเช่นใดถึงจะเข้าลักษณะของคำว่าซากรถยนต์ ประกอบกับคำนิยามที่ถูกกำหนดไว้นั้นยังไม่ครอบคลุมถึงความหมายของซากรถยนต์ที่เกิดขึ้นทั้งหมด จึงทำให้ไม่สามารถจัดการซากรถยนต์ได้อย่างเป็นระบบและครบวงจร

ดังนั้น ในประเด็นนี้จึงเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 มาตรา 4 โดยให้แก้ไขเพิ่มเติมคำนิยามศัพท์ของคำว่าซากรถยนต์ในมาตรา 4 ดังนี้

“ซากรถยนต์” หมายความว่า รถยนต์ที่ชำรุดหรือเสื่อมสภาพจนไม่สามารถใช้งานได้ ตามปกติหรือไม่เป็นที่ต้องการอีกต่อไป หรือรถยนต์ที่เจ้าของรถยนต์ประสงค์ที่จะทิ้ง หรือรถยนต์ที่ไม่อาจผ่านการตรวจสภาพเพื่อขอต่อทะเบียนได้

2) ปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่ของผู้ประกอบการหรือผู้ผลิตรถยนต์ในการจัดการซากรถยนต์

ในประเด็นนี้ เนื่องด้วยพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 ไม่ได้มีการกำหนดให้ผู้ผลิตเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการซากรถยนต์ให้ถูกต้องและเหมาะสม เนื่องจากซากรถยนต์นั้นมีส่วนประกอบที่เป็นของเสียอันตรายซึ่งสามารถส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมได้ และผู้ผลิตย่อมทราบถึงชิ้นส่วนของรถยนต์ที่ตนผลิตและวิธีการจัดการให้ถูกต้อง ผู้ผลิตย่อมทราบถึงการจัดการดังกล่าว ประกอบกับเป็นการสร้างความตระหนักให้ผู้ผลิตให้ความสำคัญกับการใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมให้การผลิตรถยนต์แต่ละคัน จึงควรมีการกำหนดบทบาทบัญญัติในการจัดการรถยนต์ให้ตั้งอยู่บนหลักการขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิต โดยกำหนดให้ครอบคลุมตลอดวงจรชีวิตของรถยนต์ กล่าวคือครอบคลุมถึงช่วงสุดท้ายของวงจรชีวิตรถยนต์ เมื่อรถยนต์หมดอายุการใช้งานแล้ว

ดังนั้น ในประเด็นนี้จึงเห็นควรเสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 โดยกำหนดเพิ่มบทบัญญัติของกฎหมายในการกำหนดให้ผู้ประกอบการและผู้ผลิตรถยนต์เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการซากรถยนต์เป็นการเฉพาะ ดังนี้

หมวดที่ 3/2 หน้าที่ของผู้ประกอบการและผู้ผลิตรถยนต์

มาตรา 34/5 ให้ผู้ผลิตรถยนต์มีหน้าที่เก็บรวบรวมซากรถยนต์ และออกไปรับรองการทำลายซากรถยนต์ โดยสถานที่เก็บรวบรวมซากรถยนต์ให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด การบำบัดซากรถยนต์จะต้องกระทำโดยผู้ประกอบการที่ได้รับอนุญาต ตามหลักเกณฑ์วิธีการ และแบบที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

ผู้ผลิตมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบต่อค่าธรรมเนียมในการจัดการซากรถยนต์

มาตรา 34/6 ห้ามมิให้ผู้ใดถอดแยกชิ้นส่วนซากรถยนต์ เว้นแต่กรณีดังต่อไปนี้

- (1) การถอดแยกและประกอบกลับเข้าตามเดิม
- (2) การซ่อมแซมเพื่อนำกลับมาใช้ซ้ำ
- (3) การดำเนินการเพื่อการศึกษา ทดลอง และวิจัย

- (4) การถอดแยกของผู้ประกอบการที่ได้รับอนุญาตให้บำบัดซากกรณยนต์
 (5) ลักษณะอื่นใดตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง หากมีของเสียอันตรายจากการถอดแยกชิ้นส่วนของซากกรณยนต์เกิดขึ้น จะต้องนำของเสียนั้นไปกำจัดให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข หรือนำไปกำจัดยังโรงงานรับกำจัดของเสียตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน แล้วแต่กรณี

มาตรา 34/7 ให้สถานที่รับกำจัดของเสียจากการถอดแยกซากกรณยนต์มีหน้าที่ต้องจัดส่งรายงานการรับกำจัดของเสีย ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

3) ปัญหาเกี่ยวกับบทกำหนดโทษความผิดการจัดการซากกรณยนต์

ในประเด็นนี้ เนื่องด้วยพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 มีการกำหนดบทลงโทษสำหรับผู้ให้นำซากกรณยนต์มาทิ้ง วางหรือกองซากกรณยนต์บนถนนหรือสถานสาธารณะ โดยมีการกำหนดให้ระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท จะเห็นได้ว่า บทกำหนดโทษของการทิ้งซากกรณยนต์นั้น เป็นการกำหนดบทลงโทษสถานเบา เมื่อเทียบกับความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต หากเกิดการรั่วไหลของสารเคมีที่อยู่ในตัวกรณยนต์นั้น และเกิดการปนเปื้อนในสิ่งแวดล้อม อาจส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และสุขภาพของประชาชนได้ทั้งทางตรงและทางอ้อมได้ เนื่องจากซากกรณยนต์เป็นของเสียอันตรายที่ต้องได้รับการจัดการอย่างถูกต้อง การกำหนดบทลงโทษของผู้ลักลอบนำซากกรณยนต์มาทิ้ง จึงควรมีโทษปรับที่สูงขึ้น เนื่องจากความเสียหายที่เกิดขึ้นในบางครั้งเกิดความเสียหายในวงกว้าง จนไม่สามารถประเมินมูลค่าของความเสียหายได้ หากมีการกำหนดโทษปรับที่น้อยเกินไป อาจทำให้เกิดการไม่เกรงกลัวต่อกฎหมายและเกิดการลักลอบทิ้งซากกรณยนต์หรือชิ้นส่วนของซากกรณยนต์ปะปนไปกับขยะมูลฝอยได้

ดังนั้น ในประเด็นนี้จึงเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 โดยให้เพิ่มบทบัญญัติในการจัดการซากกรณยนต์ และบทกำหนดโทษสำหรับการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายขึ้นเป็นการเฉพาะ ดังนี้

มาตรา 18/1 ห้ามมิให้ผู้ใดทิ้ง รวบรวม หรือทำลายซากกรณยนต์ในที่ดินของผู้อื่น ที่ดินสาธารณะ หรือที่รกร้างว่างเปล่า หรือทิ้งปะปนไปกับมูลฝอย หรือปล่อยปะละเลยให้มีซากกรณยนต์ในที่ดินของตนเอง จนมีสภาพที่อาจเป็นอันตราย

มาตรา 56/1 ผู้ใดฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามมาตรา 18/1 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท